

## Hvorfor har vi brug for økologisk såsæd?

### Hvorfor såsædsudvikling

Landmænd har arbejdet med avl og forædling lige siden Bondestenalderen.

Der er dog lige en enkelt lille undtagelse, og det er økologerne i Danmark, der aldrig selv har udviklet såsæd, som dækker de behov, som økologerne selv har.

Mit navn er Anders Lund, jeg er økologisk planteavlser og formand for Planteavlsudvalget i Økologisk Landsforening.

I Planteavlsudvalget har vi meget fokus på at få gang i udvikling af sorter, der dækker økologernes behov. Vi ser den manglende sortsudvikling, som en bremseklods for den økologiske videreudvikling indenfor planteavl.

### Økologiske udbytter

For cirka tre år siden ringede der er journalist fra Økologisk Jordbrug. Journalisten fortalte mig, at de konventionelle planteavlere havde en ret pæn produktivitetsstigning i kornudbyttet målt over en årrække.

Journalisten fortalte også, at man ikke kunne finde nogen produktivitetsstigning i udbytterne hos økologerne målt i samme periode.

Journalisten ville gerne have en forklaring på denne forskel, men jeg kunne ikke lige komme med noget supergodt svar.

Når jeg har kørt traktor mange timer hjemme på mine marker, har jeg sommetider spekuleret over, hvorfor de økologiske kornudbytter ikke stiger.

Mine kornudbytter hjemme på gården er ikke steget i de 11 år, jeg har været økolog, og det er på trods af, at jeg har udviklet mig som planteavlser og har oparbejdet en vis erfaring i mit håndværk.

Mit sædskifte er blevet bedre, og jeg er blevet ret god til at få efterafgrøderne til at lykkes og mener selv at have fået mere styr på at bekæmpe både frø- og rodskud.

### Konventionelle udbytter

En regnvejrsdag her i sommer gik jeg ind og ringede til min gode ven "Kemiske Peter"

Peter er en superdygtig konventionel planteavlser, der dyrker hvede, byg og havefrø, og han har hele to marksprøjter.

Peter fortæller mig, at han faktisk har en pæn udbyttestigning målt over en årrække, og det er endda på trods af, at der er indført urimelige kvælstofkvoter, der over år er blevet beskåret samt store begrænsninger i brugen af pesticider og en hel masse besværlige regler for, hvad man må og ikke må.

Peter fortæller mig, at han skifter hvedesort ca. hvert andet år. Resistensen mod plantesygdomme er ikke så stor, så sorterne holder ikke lang tid, men hver gang der kommer en ny sort kan man opnå et lille merudbytte.

Peter fortæller også, at han er meget interesseret i - at så meget af kvælstoffet som muligt ender oppe i kernen, som han siger, det er jo der, pengene ligger.

Det der med høje afgrøder og store blade på planten, der skygger og lukker af for ukrudtet er spild af kvælstof, der er kun med til at nedsætte kerneudbyttet og øge forbruget af pesticider.

Som økologisk planteavler har jeg nogle helt andre behov.

For det første vil jeg gerne have nogle planter med et rodnet, der bedre er i stand til at udnytte de sparsomme næringsstoffer, vi har til rådighed i jorden.

Jeg vil også gerne have nogle planter, der har en længere vækstsæson. Det kunne igen give mulighed for at udnytte lidt flere næringsstoffer, der er bundet i jorden og dermed forbedre udbytte og kvalitet.

Jeg vil gerne have nogle høje stråstive afgrøder med en god bladfylde og en rigtig bladstilling.

Nogle økologiske husdyrbrugere sætter pris på et stort halmudbytte og en god halmkvalitet.

Som planteavler sætter jeg pris på en afgrøde, der konkurrerer supergodt mod ukrudtet.

Den bedste ukrudtsbekæmper i økologien er hverken strigle eller radrenser, det er en kulturfgrøde, der vokser hurtig til og skygger effektivt mod ukrudtet.

De sorter, vi i dag - har til rådighed i afgrøderne vårbyg og vinterhvede, har en rigtig dårlig konkurrenceevne over for ukrudtet.

Med hensyn til aminosyrer, mineraler og vitaminer har økologerne behov for nogle sorter, der kan dække husdyrenes behov, især de enmavede, således vi ikke skal importere protein fra det konventionelle landbrug.

Vi har også i høj grad brug for velsmagende og næringsrigtige sorter til os forbrugere.

Det ville være rigtig sejt, hvis man en dag kunne lave så spændende meltyper, at forbrugerne hver især havde deres forskellige melsorts favoritter, på akkurat samme måde som jeg i dag har det med forskellige æblesorter, eller vigtigere spændende ølmærker.

Når vi taler om kornudbytter, vil man være lidt uærlig, såfremt man som planteavler ikke vil indrømme, at man gerne vil have en lille produktivitetsstigning i udbyttet på samme niveau som de konventionelle kollegaer.

Et større økologisk kornudbytte pr. ha vil også pynte lidt på klimabelastningsberegningerne mht. udledning af CO<sub>2</sub> pr. kg produceret korn.

Vi skal faktisk passe rigtig meget på, at de konventionelle planteavlere ikke overhaler økologerne mht. klimabelastning, målt pr. kg. korn.

Omkring sygdomsresistens deler økologer og konventionelle landmænd samme ønsker og behov, og vi kan glædes over, at man på dette område er kommet meget langt.

Sunde robuste planter og en god resistens mod sygdomme er faktisk mere vigtig for økologerne, fordi vi hverken kan bejdse såsæden eller sprøjte mod plantesygdomme.

Den såsæd, økologerne anvender, er udviklet til at dække behovene i det konventionelle landbrug. Sådan har det altid været.

Da økologien blev organiseret i Danmark i starten af 80'erne var der mange forskellige kornsorter med

mange forskellige egenskaber at vælge imellem. Det store sortiment i kornsorterne medførte, at der på det tidspunkt, ikke var behov for økologisk sortsudvikling.

I det tidsrum praktiserede landbruget systematisk plansprøjtning af markerne. Der blev anvendt rigtig store mængder vækstregulerings- og svampemidler. Kemikalieforbruget blev ikke mindre af, at man på dette tidspunkt havde et EU støttesystem, der indregnede landbrugsstøtten i kornprisen. EF's interventionspris, som cirka var landmandens pris, udgjorde ca. 170 kr. pr. tønne konventionelt foderkorn, og der var ingen kvælstofkvoter. Kvælstofniveauet blev alene bestemt på grundlag af merudbyttet ved sidst tilførte kg. kvælstof og korn- og gødningsprisen.

Forædlerne udviklede i disse år en ny generation af sorter. De var meget korte og stråstive, og den voldsomme sprøjtning med vækstregulering kunne reduceres. Samtidig havde de nye sorter en rigtig god resistens mod svampesygdomme. Sorterne var meget højtydende, men kornet kunne kun anvendes til foder. Korn med brødkvalitet interesserede man sig ikke for.

Såfremt man kigger på de sorter, der blev benyttet for 30 år siden og de sorter, vi anvender i dag, vil man se, at der er en kæmpe forskel. En af de sorter, jeg kan huske fra dengang, er vinterhveden Kraka, en meget langstrået sort, der skulle have rigtig meget vækstregulering for at blive stående efter 220 kg. N pr. ha.

#### Strukturudviklingen i planteforædlingen.

Den kraftige strukturudvikling i landbruget har også ramt planteforædlingen. I dag er der få planteforædlere tilbage, og den tiltagende GMO såsædsudvikling medfører, at udbuddet af sorter er blevet stærkt reduceret.

Det hele forværres af at GMO industrien eller rettere kemikalieindustrien opkøber konventionelle såsædsforædlere med henblik på nedlæggelse eller sammenlægning.

Hovedparten af de nye sorter, der bliver anmeldt til optagelse på EU's sortliste, er GMO baseret. Jeg synes, det er et meget skræmmende perspektiv.

Udviklingen har medført, at vi økologer i dag har meget få sorter at vælge mellem og de få sorter, vi har til rådighed, er designet til at dække behovene i det konventionelle landbrug med masser af gødning og pesticider.

Et skræmme eksempel på, hvor glat det kan gå, når vi alle dyrker den samme sort, er vintertricalen der i 2009 mistede sin resistens mod gulrust. Rigtige mange økologiske landmænd mistede det meste af avlen i denne afgrøde dette år. Havde vi dyrket 10 forskellige tricalesorter eller på anden måde haft genetisk mangfoldighed i afgrøden, var det ikke gået så galt.

Jeg er helt klar over, at det økologiske såsædsmarked er alt for lille til, at de tilbageværende konventionelle såsædsudviklere vil udvikle nye spændende sorter til økologerne. Det koster millioner at udvikle nye sorter. Omvendt, skulle der være såsædsforædlere, der i deres skuffer har sorter liggende, der passer godt til de økologiske dyrkningssystemer, vil de være meget velkomne.

En anden mulighed, jeg kan få øje på, er at vi landmænd begynder at udvikle -, producere og handle sortsblandinger, landsorter og gamle kornsorter, der kan anvendes til spændende konsumprodukter, gerne i et samarbejde med såsædsforædlerne. For at det kan lade sig gøre, kræver det en ændring af EU's

såsædslovgivning. Certificeringslovgivningen fungerer sådan, at vi hjemme på gårdene godt selv må arbejde med sortsudvikling, men vi må ikke handle eller på anden måde udveksle såsæd.

Kunne vi få ændret såsædslovgivningen således, at vi må arbejde med sortsblandinger og genetisk uhomogene sorter på lige fod med genetisk homogene sorter, er vi kommet meget langt.

Svaret på manglende produktivitetsstigning.

Nu har jeg et svar til journalisten, der ringede for tre år siden og ville have svar på, hvad årsagen var til den manglende produktivitetsstigning i økologisk korndyrkning. Svaret er, at det skyldtes manglende sortsudvikling, hvor der bliver udviklet sorter, der dækker de behov, økologerne har.

Til I andre vil jeg gerne sende det klare budskab, at det er på høje tid, vi kommer i gang med økologisk sortsudvikling. På planteavlsområdet har den økologiske sortsudvikling stået stille i rigtig mange år, og vi er gået glip af rigtig meget økologisk udvikling, fordi vi har glemt at tage hånd om selve fundamentet i økologisk planteavl. - Tak fordi I lyttede.